

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

Sánchez, Francisco

Schoppe, Caspar

Perizonius, Jacobus

Franequera, 1687

Cap. XII. - De usu reciprocorum, contra Vallam, Budaeum, & Quincitlanum

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

quo nihil sit superius: significat igitur ultimum excessum, simulque comparationem. Locus autem sic se habet in secunda Tusculana; *Summum dico, quo nihil est superius; breve, quo nihil est brevius: & infra; Summum autem dico, etiam si decem atomis est major aliis. hæc Cicero.* Sed hic locus nil oberit nostræ doctrinæ; nam * si velim negare, summum esse superlatum, commode id facere possem, sed sit sanè superlatum, nonne sequitur statim; *breve voco, quo nihil est brevius?* Potuisset etiam dicere, *Magnum voco, quo nihil est majus, & nigrum, quo nihil est nigrius.* Sed illo in loco ridet Cicero Epicurum, de summo, & brevi disputantem. Summa sit nostræ disputationis, comparata, & superlata nullum penitus casum regere: nam si fuerit ablativus, ut, *Doctior Catone; Celerius opinione, deest Præ.* si fuerit Genitivus, ut *Pedem dexter est velocior, Omnium horum major est charitas; sororum formosior: vel sororum formosissima, deest, Ex numero, ut sæpe jam ostendimus; partitio enim est, non comparatio.*

Compara-
ratiui, &
superla-
tivi nul-
lum ve-
gunt ca-
sam.

CAP. XII.

De Usu reciprocorum, contra Vallam, Budæum, & Quintilianum.

IN labyrintho reciprocationis diligentio-
rem Theseum optarem, qui filum duceret,
quam fuit Valla, qui magno conatu ma-
gnas,

* Si velim negare, summum esse superlatum] Non id video. Nam revera est Superlatum, æque ac *cipimus, ultimus, infimus, postumus, &c.* Dicitur autem *summus* contracte pro *supimus*, P, quia sequitur M, mutatâ in eandem litteram, ut & sit, quando *sub* cum verbis ab ea incipientibus componitur,

gnas, ut solet, nugas dicit, non parcens interim gravissimis Scriptoribus. Quid hic sit tenendum, aut fugiendum, accipe; stultum est ea scribere aliquem, aut loqui, quæ ne peritissimi quidem intelligant, quare ambiguitas maxime vitanda est; in Reciprocis vero continget vel maxima, nisi regulis adhæreas quibus poteris superfedere, dum ambiguitas non potest contingere, aut sensus est apertus. Quare ubi est prima, vel secunda persona, regula nulla erit; ut, cepi columbam in nido suo, vel ejus, vel ipsius: ille tibi irascitur, quia sibi nocuisti, vel ei nocuisti. Hoc Vallanescivit, quia damnat illud Ovidii: Respice Lærten, ut jam sua hœmina condas: & corrigit illud in Sallustium; Nolite hunc judicare ex operibus suis. Budæus etiam hoc non animadvertit, quum multa contra Vallam congerit in commentariis. Cicer. 2. Verr. Ut non modo in auribus vestris, sed in oculis omnium sua furta, atque flagitia defixuræ sint. & 3. Verr. Suis eum certis, propriisque criminibus accusabo: idem 4. Attic. Debemus patremfamilias domi suæ occidere nolle. Ovidius; Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ. Plautus Milit. Excru- ciabit me herus, domum si venerit: quum hæc scibit, quia sibi non dixerim. Sen. ad Albinam matrem; Puer ad tuum formetur arbitrium; * multum sibi da-

Obsceni-
tas, vel
Ambi-
guitas in
sermone
signum
est stulti-
tis.

M bis,

* Multum sibi dabis] Durusculam quidem hoc, sed ta-
men sic & Plautus Pœn. V. 2. 127. Suam iam sibi salutem
sistem, si illò advenerit. Trin. E. 2. 119. Nunc si illo huc
salvum revertit, reddam suum sibi. Cic. Fam. IX. 15. Gra-
tias mihi agunt, quod se mea sententia Reges appellaverint.
De Invent. I. 23. Hoc igitur vitandum, ut cuius genus pos-
sueris, eius tecum aliquem, sicut diversam, partem ponas in ea-
dem partitione. Ovid. Fast. III. Consus tibi cetera dicit Illo
facta die, cum sua facta canes. Ubi nullam esse necessita-
tem

tem emendandi *causet* ex aliis & similibus utique locis parer. Sed & in tertia persona non minus dura occurrunt; Plaut. Mil. II. 2. *Ut vincat eum, qui vidit se, ne viderit.* Ne-
pos Lyfandro cap. 3. *Itaque decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt.* Attico 10. *Ut non solum ei, sed & omnibus suis (h. e. ejus) amicis esset inimicus.* Florus II. 6. 26. *Adversus hostem tantum collidam non virtute tantum, sed sua etiam pugnae consilio optebat.* Frequentiora sunt & minus dura, aut ambigua, si quando in eodem commate vel nominatim vel demonstrativo pronomine designatur is, ad quem reciprocum referri debet, Plaut. Amph. I. 1. 39. *Stabilius regnum suum regi Crioni.* Verba antiquae rogationis, qua arrogatio fieri solebat, apud Gell. V. 19. *Velitis iurare, Quirites, uti L. Valerius L. Titio tam jure legem fieri sibi fiet.* Ovid. Pont. I. 4. 2. *Qui miser est, nisi si suus esse potest.* Cic. de Inv. I. 14. *Si dicat Orestes ejusmodi animum matris sua fuisse, ut ab ea potissimum liberi sui poenas petere debuerint.* Liv. III. 18. *De captivis, ut quisque liber aus servus esset, sua fortuna à quoque sumptum supplicium.* h. e. conveniens singulorum fortunæ. XXV. 38. *Ne tamen subita res & nocturna terror, & jam non sua fortuna consilium perturbaret, scilicet, milites.* XXII. 39. *Ne suam occasionem hosti des.* Emenda ex his Liv. XXII. 12. *Increpant quidem victos tandem Martios animos Romanorum.* Optimi codd. *tandem quos Martios animos Romanis.* Valla sustulit *quos*; Magnus Gronovius conjectat, *tandem quoque Martios animis Romanos.* Propius vero & prisca scripturæ est, si unica mutata litera simpliciter legas *victos tandem suos Martios animos Romanis.* Similiter XLII. 30. *Sicubi Populus Romanus sua fortuna laebet;* Gronov. *Sicubi Populi R. Fortuna laebet, deleto sua.* At leg, omnino *Sicubi Populo R. sua fortuna laebet.* Sic & in Curt. III. 2. 17. *Erst Dario mite ac tractabile ingenium, nisi suam naturam plerumque fortuna corrumpere.* Scabri aliquid inesse huic loco declarant variae eruditorum conjecturæ. Ego vero nullus dubitem scripsisse Curtium, nisi suam naturam plerumque fortuna corr. Sæpe etiam in proxime præcedenti commate referendum Gell. I. 8. *Ad Laidem Demosthenes elanulum adit, & ut sibi sui copiam fieret, petit.* Sui refertur ad illam quæ designatur nominativo *tu* faceret, sibi ad illum, qui designatur nominativo *tu* petit in præcedenti commate. Et sic curabo Florum manifesta emendatione I. 12. 5. *Falsi quum obsiderentur, mira visa est fides treacheratoris, quod ludimagistrum urbis proditorum, cum in quos adduxerat pueris, vinculum sibi ulero remississet.* Hæsitant in his, & varie tentant eruditi interpretes. Pueri

his, etiam si nil dederis præter exemplum. Plin. Vinea si macruerit, sarmenta sua comburito. Nec vero solum in primis & secundis personis sic loquuntur gravissimi viri, sed etiam in tertiis, quoties contigerit, ut dubius sermo esse non possit. Virgil. Æneid. 4. Tunc breviter Barcen nutricem affata Sichæi: Namque suam patria antiqua cinis ater habebat. Hoc Valla quibusdam argutiis emendare conatur, dicitque emendaturum Virgilium si vixisset. Cur non etiam carpit illud Æneid. 6. At Pius Æneas ingenti mole sepulchrum Constituit, suaque arma vivo, remumque, tubamque? Cur etiam solœcismi non damnat Valerium Max. lib. 2. cap. 2. de Merello? neque singulas partes apprehendit, sed testam continuo in statum suum redeget. Ubi suum, non ad Merellum, sed ad disciplinam militarem retulit: idem 3. cap. 7. Ad speculanda acta sua venisset: & lib. 4. cap. 1. de Africano; Eodem robore mentis causam Annibalis in senatu protexit, quum eum cives sui missis legatis accusarent: & lib. 4. cap. 3. Alexander Diogenem gradu suo divitiis pellere tentat. Sui, id est, Diogenis. Quintus Curtius lib. 3.

M 2

Alc-

rem sine hæsitacione legendam Falsis, quo facta omnia erunt expedita. Sape etiam in uno orationis contextu reciprocum ad diversos refertur. Liv. XLV. 13. In oratione Malsgabæ, qui Masinisse filius, ad Senatam Romanam nomine patris; Sumere itaque eosdem (Romanos) non se rogare equum esse, neque credere ea ex fructibus agris ab se dari, que isti proveniunt. Posterius se refertur manifeste ad Romanos, quos non oporteat emere aliquid ex rebus, quas ipsi dederint; prius ad Masinissam, cujus nomine instituitur oratio: quo pene modo etiam apud Sallust. Jug. 79. reciprocum respicit simul eum, ad quem instituitur oratio, & qui loquitur. Memere Bomilcar Nabdallam, ne præmia Merelli in partem suam converteret; Jugurtha exitum ad se, ceterum suam an Merelli virtutis ferret, id modo agitari, per Suanem intellige vel solum Nabdallam, vel utrumque simul.

Alexander, inquit, urbem desertam à suis intrat, Cæsar i. Gallico; Biduo post Ariovistus legatos ad Cæsarem mittit, velle se agere cum eo, aut si id minus vellet, è suis legatis aliquem ad se mitteret: idem i. Civili; Pompejus enim rescripserat. sese rem in summum periculum deducturum non esse, neque suo consilio, aut voluntate Domitium se in oppidum Corfinium contulisse: ibidem; Cæsar interpellat, se non maleficii causa ex provincia egressum; sed uti se à contumeliosis inimicorum defenderet, ut tribunos plebis ea re è civitate expulsos ad suam dignitatem restitueret, ut se & populum Romanum in libertatem vindicaret: sequitur statim; Lentulus ut in oppidum reverti liceat petit, quod de sua salute impetraverit, fore etiam reliquis ad suam spem solatio. Cicero libro II. Attico; Quomodo ex eo de me percontaretur, eum sibi ita dixisse narrabat, se mibi esse inimicissimum, voluminemque sibi ostendisse orationis, quam apud Cæsarem contra me esset habiturus, multa à se dicta contra ejus amentiam. Hic scribit Cicero Attico, Terentium scripisse de amentia Q. Ciceronis, Voces sibi, referunt Terentium, voces se, prima refert Quintum, secunda Terentium. Cæcina ad Ciceronem lib. 6. Hoc si Cæsar non cogitat, omnibus rebus felix est; si scit, & persuasus est, quid irascitur ei, qui aliquid scripsit contra suam voluntatem, quam ignorit omnibus, qui multa deos venerati sunt contra ejus salutem. * Suam, subaudi scribentis, ejus, sub. Cæsaris. Cicero 3. de Natura Deorum; Minerva dicitur patrem interemisse, Virginitatem suam violare conantem; idem pro Milone; Vos ex M. Favonio audistis, Clodium sibi dixisse, & audistis virum Clodio, periturum Milonem triduo: idem in Catil. Destinant insidiari domi suæ consuli. Sallust. Catil. Cornelius, & Var-

* Suam Subaudi Scribentis] Immo vero & hic subaudi Cæsaris, æque ac in ejus.

& Varguntejus constituerant Ciceronem domi suæ impa-
 ratum confodere. [Plaut. Mil. Si quid facien-
 dum est mulieri malitiosè, ea sibi immortalis memo-
 ria est meminisse; pro, ad ea recordanda im-
 mortalis illi est memoria.] Plinius libro 2.
 de Luna; Defectus autem suos, & Solis, eorum
 magnitudinem, umbræque indices existere: idem li-
 bro 27. cap. 8. de quadam herba; Curatum
 ea scio, omnibus ferè ossibus contractis putatorem, aquam
 suam inspergentibus. Lucanus libro 5. circa fi-
 nem; Fida comes Magni vadit duce sola relicto, Pom-
 pejumque fugit, quæ nos sibi proxima venit, Insomnis.
 Sensus est; Nox proxima fuit sibi, id est
 Cornelix, sine somno. quem locum malè pen-
 sitavit Budæus in commentariis, sicut & alios
 multos contra Vallam ibidem scribens. Ne-
 que Quintilianus rectè contendit, Ciceronem
 incidisse in amphiboliam; Fabii verba sunt *Quinti-*
 libro 7. cap. 9. In quod genus incidit Cicero, lo-
 lianus *lianus*
 quens de G. Fannii socii instituto, quem quia coopta-
 tus in augurum collegium non erat, non admodum dili-
 gebat; præsertim quem ille *Q. Scævola* sibi minorem *dis Cice-*
 natu generum prætulisset: nam id (sibi) & ad socer-
 onem.
 rum referri, & ad Fannium potest. Hæc Fabius
 oscitanter nimis: nam qui rectè totum Cice-
 ronem locum excutiat, videbit apertè sermo-
 nem fieri præcipuè de Fannio, & Fannius est
 prius, & præcipuum suppositum. locus inte-
 ger sic habet in Bruto; Alter autem *Q. Fan-*
 nius Marci F. Caji Læli gener, & moribus, & ipso
 genere dicendū durior. Is socii instituto, quem quia
 cooptatus in Augurum collegium non erat, non admo-
 dum diligebat, præsertim quem ille *Q. Scævola* sibi
 minorem natu generum prætulisset; cui tamen Lælius
 se excusans, non genero minori dixit se illud, sed ma-
 jori filia detulisse: hic tamen instituto Lælii Panætium

Regula
de usu
Recipro-
corum.

audiverat. Hæc disputavi verbosus, ut intelligas, magnos interdum viros in rebus parvis cæcutire. Regula igitur sit, quam sequi omnino debemus; quoties ambiguus poterit esse fermo, reciprocum ad primum, & præcipuum suppositum recurrat; ut si dicas; *Dios se aparta de los hombres por sus peccados; Los hombres se apartan de Dios por sus peccados; Deus discedit ab hominibus propter eorum peccata; Homines discedunt à Deo propter peccata sua.* Unde rursus non probo illud Quinætilian. cap. citato; *Pluribus, inquit, verbis emendandum, ubi est id, quod quo referatur dubium est, & ipsum est ambiguum; Hæres meus dare illi damnas esto omnia sua.* Hæc ille, sed satis emendabitur ambiguitas, si supradicta regula observetur. „ [Vellejus l. I. „ Alexander à Lyssippo impetravit, ut eorum equitum, „ qui apud Granicum ceciderunt, faceret statuas, & „ ipsius quoque iis imerponeret. Ubi dixit *ipsius*, „ non *suam*, vitandæ causâ ambiguitatis, si „ enim dixisset *suam*, futurum erat ambi- „ guum, de Alexandri, an de Lyssippi statua „ loqueretur.]

C A P. XIII.

De possessivis, contra omnes fere. De genitivis Mei, Tui, Sui.

Longa est apud Grammaticos de possessivis nominibus controversia; nemo tamen hætenus quid rectum in illis sit demonstravit. Nos igitur contra Laurentium, qui in principio secundi libri longam de iis textit disputationem, differamus.

Possessivum idem significat quod genitivus un-